CULTIVAREA LIMBII

OBSERVAȚII ASUPRA LIMBII DIN REVISTA *IAȘUL LITERAR*

DE

MAGDALENA POPESCU

Revista *Iașul literar* este o publicație a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. care cuprinde în paginile sale literatură originală (versuri și proză), traduceri, articole de critică literară, cronici, recenzii, reportaje etc.

Față de conținutul revistei, destul de bogat și variat, forma rămîne însă cu mult în urmă. În paginile revistei se găsesc numeroase greșeli de limbă care ne surprind prin gravitatea lor, cu atît mai mult cu cît Iașul are o bogată tradiție culturală, care ar putea servi ca model colaboratorilor revistei discutate de noi. Este destul să amintim de scriitorii din jurul revistei *Viața românească*, buni cunoscători ai limbii noastre literare, pentru ca să nu mai fie nevoie de alte exemple.

Cu toată tradiția de care am amintit, revista *Iașul literar* nu reușește să satisfacă exigența îndreptățită a cititorilor ei și din punctul de vedere al limbii în care este scrisă. Trebuie să remarcăm însă, că greșelile de limbă nu se întîlnesc în aceeași măsură în toate articolele. Cele mai numeroase greșeli, confuzii sau neglijențe de stil se găsesc în partea a doua a revistei destinată articolelor de critică literară, reportajelor, notelor, recenziilor etc. Forma în care sînt scrise toate acestea scade din valoarea revistei în totalitatea ei. Exemplele care vor fi discutate au fost culese din primele opt numere apărute în anul 1957.

Greșelile morfologice și sintactice sînt numeroase și ele pot fi sezisate ușor chiar și de nespecialiști.

Obligația de a avea un vers curgător, o rimă perfectă, îi face pe unii poeți să uite de o altă obligație a lor și anume aceea de a avea o limbă corectă. Limba noastră este bogată și nu trebuie să inventăm cuvinte

BDD-A10413 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:55:17 UTC)

pentru a fi originali. În versurile următoare un substantiv este folosit într-o formă care nu există în limba romînă:

Cercetez cu ochi de ***oaspăt***
astăzi, cînd te regăsesc,
Chipul tău străvechi, dar proaspăt,
de oraș moldovenesc. (I, 19) [1]

Deși există forma *oaspete* cu același înțeles, poetul a refăcut forma de singular prin analogie cu alte substantive de tipul *logofăt—logofeți*. Forma a fost creată cu scopul de a avea un cuvînt care să rimeze cu *proaspăt* (din versul al III-lea).

Pe lîngă numeroase greșeli de folosire a articolului, în special a celui posesiv (acordul cu substantivul la care se referă) pe care le vom discuta în paragraful despre acord, am găsit greșeli și de altă natură: *o creștere a forței și* ***încrederii*** *în viitor* (VI, 93) în care lipsește articolul posesiv *a* și *Cuvintele poetului fixează un adevăr* ***de asemenea valabilitate romînească*** *încît* ... (I, 113) unde pe lîngă faptul că lipsește articolul nehotărît *o*, mai există și alăturarea de termeni *valabilitate romînească*, din care nu se înțelege de fapt nimic. Ce înseamnă *valabilitate romînească* numai autorul singur ar putea să ne spună ... Corect se zice *o creștere a forței și* ***a*** *încrederii* ... și *un adevăr de* ***o*** *asemenea valabilitate.*

Formele de indicativ prezent ale unor verbe sînt greșite în propozițiile următoare: *aceste merite ni-l* ***descopăr*** *pe artistul instruit* ... (I, 120); *Iar acțiunile grupului contrarevoluționar* ... ***sufere*** *o înfrîngere definitivă* (VI, 89). În primul caz forma corectă pentru persoana a III-a plural a indicativului prezent este *descoperă*. Prin analogie cu verbele care au persoana I singular identică cu persoana a III-a plural (cf. eu fug — ei fug) autorul a extins procedeul și acolo unde nu este cazul. Al doilea exemplu are o formă de conjunctiv în locul formei de indicativ prezent. Greșeala de față este explicată prin faptul că, regional, indicativul prezent și conjunctivul sînt uneori identice.

Folosirea greșită a modurilor este destul de frecventă. Mai des apare infinitivul în locul conjunctivului, chiar dacă infinitivul nu este cerut de verbul precedent: *un pericol pentru regizorii care,* ***îmbiați a reliefa*** *pitorescul personajelor, ar neglija conturarea caracterelor acestora* (III, 110). Deși nu sînt greșeli propriu-zise, construcții de felul acesta sînt nerecomandabile. Pentru corectitudinea expresiei propunem forma *tentați* ***să reliefeze*** întrucît *îmbia* are alt sens. Regizorii nu sînt îmbiați de altcineva ci ei înșiși sînt *tentați să reliefeze* ...

Uneori este folosit infinitivul în locul indicativului: *abundența detaliilor, singură,* ***nu credem a determina*** *un plus de realism* (I, 129);

[1] Cifra romană indică numărul revistei, iar cifra arabă pagina.

BDD-A10413 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:55:17 UTC)

mediu în care ***crezuse*** *la început* ***a-şi găsi*** *un adăpost* (II, 78); *el* ***crede a-şi găsi*** *prin căsătorie, liniştea necesară* (II, 79).

În aceste exemple se înlocuieşte o propoziţie completivă dreaptă prin complementul corespunzător. Aceste construcţii sînt greoaie, deoarece folosirea infinitivului imprimă un caracter impersonal care nu este necesar contextului în cazurile discutate de noi. De fapt, autorii vor să spună: *... nu credem că determină; mediu în care crezuse la început că-şi va găsi; ... el crede că-şi va găsi ... liniştea* etc ...

Folosirea diatezei reflexive în locul celei pasive nu are nici un rost în propoziţia: *Acţiunea* ***sé încépe*** *în primăvara anului 1862* (V, 86). De fapt, acţiunea nu „se începe" singură. Dacă autorul ar fi spus *acţiunea este începută* propoziţia ar fi fost corectă.

Unele verbe construite cu substantive la cazul dativ în locul acuzativului cu prepoziţie dau naştere la confuzii ca în exemplele: *Ştiinţa bazată pe cercetarea naturii ia locul scolasticii sterpe, artele îşi deschid* ***porţile oglindirii vieţii*** (II, 81); *...anumite principii în virtutea cărora puteau sau nu* ***puteau fi înglobate limbii literare artistice*** *aceste cuvinte* (I, 88); *cititorul* ***face cunoştinţa celui mai însemnat reprezentant*** *al „verismului" italian ...* (I, 120).

Primul exemplu arată că folosirea dativului, în acest caz, poate denatura sensul comunicării. S-ar putea înţelege nu că *artele îşi deschid porţile către oglindirea vieţii* (deşi imaginea este şi aşa neizbutită), ci că oglindirea vieţii ar avea anumite porţi ale ei (se poate uşor confunda aici dativul cu genitivul). Nu se spune „a fi înglobat cuiva", ci „a fi înglobat la ceva, sau în ceva", deci: *aceste cuvinte ... puteau ... fi înglobate în limba literară* (se vede din fraza refăcută că şi topica este defectuoasă). De asemenea se spune „a face cunoştinţă cu cineva" nu „a face cunoştinţa cuiva". În cazul citat ... *cititorul face cunoştinţă cu cel mai însemnat reprezentant ...*

Lipsa unei prepoziţii, ca şi folosirea uneia în locul alteia sînt greşeli care trebuie combătute cu atît mai mult, cu cît ele sînt destul de răspîndite în publicaţii. Iată cîteva exemple: *Privind-o* ***ca o veche bijutérie****, opereta trebuia prezentat*[1] *în stilul adecvat al vremii* (I, 106); *A cerceta cu minuţie periodice vechi,* ***gramatici de mult*** (VII, 95); *remarcînd valoarea schimbului* ***de spectacole şi actori*** (VI, 109); *...transformarea* ***se făcuse mult înainte*** *de apariţia cărţii* (II, 79); *legenda la rîndul ei s-a* ***prefăcut cîntec*** (VIII, 92). În citatele de mai sus lipseşte cîte o prepoziţie: *Privind-o ca pe o veche bijuterie; gramatici de demult; valoarea schimbului de spectacole şi de actori legenda ... s-a prefăcut în cîntec.*

---

[1] Greşeală de tipar: lipseşte un *ă*.

BDD-A10413 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:55:17 UTC)

La ultimul exemplu este de remarcat faptul că autorul a confundat valoarea verbului *a face* cu a lui *preface*. Se poate spune „legenda s-a făcut cîntec", dar nu se poate spune „legenda s-a prefăcut cîntec". Confuzia semantică a dus la greşeala sintactică pe care am semnalat-o mai sus.

În alte cazuri, o prepoziţie este înlocuită în mod greşit cu altă prepoziţie : *o adevărată izbîndă a unui scriitor tînăr* ***dè*** *reale însuşiri* (V, 85); ... *a dat strălucire acestui program* ***în*** *planul artei* (VI, 104); ... ***către*** *o întemeiere a convingerii că balada noastră este neîndoios poporană, militează şi amplele studii* ... (VIII, 94). Corect : *scriitor tînăr cu reale însuşiri*; *a dat strălucire acestui program pe planul artei* (nu în interiorul planului artei); *pentru întemeierea convingerii*.

Grija pentru corectitudine nu trebuie neglijată mai ales în construirea frazelor. Un element greşit aflat într-o frază lungă, îi poate schimba înţelesul. Astfel înlocuirea unei propoziţii printr-un atribut este uneori nerecomandabilă, după cum se poate vedea din citatul următor : ... *în sensul precizării dacă balada este produsul colectivităţii sau* ***devenită*** *a colectivităţii* (VIII, 93). Partea a doua a frazei este necorectă din punct de vedere gramatical. Ar fi trebuit spus *sau a devenit a colectivităţii* [1].

Frazei următoare îi lipseşte o propoziţie întreagă : *În general, cercetările experimentale* ***fie că*** *au urmărit procesul genezei ... ori implicaţiile sociologice* (*T. Papahagi*), *psihologice* (*I. Diaconu*) *etc ... dovedesc existenţa faptului real de la baza baladei* (VIII, 91).

Întrucît fraza are o propoziţie care începe cu *fie că*, acestei propoziţii ar trebui să-i urmeze alta, introdusă de asemenea prin *fie că*, pentru respectarea construcţiei corelative. Grupul de cuvinte introdus prin *ori* (probabil o propoziţie căreia îi lipseşte predicatul), s-ar părea că face parte din prima propoziţie şi deci nu se vede clar raportul dintre cele două disjunctive.

Prezenţa greşelilor de acord este de netolerat, deoarece ea presupune necunoaşterea celor mai elementare reguli ale limbii romîne. Lipsa de acord între subiect şi predicat este o greşeală dintre cele mai supărătoare. De exemplu : ***Fiecare*** *dintre aceşti mari compozitori* ***aducè*** *în economia dramei muzicale aportul poporului din care* ***fac*** *parte* (I, 103).

Pe lîngă lipsa de acord care este evidentă, în citatul de mai sus apare şi pleonasmul „a aduce aportul". În fraza *Au trecut şapte ani de cînd* ***oamènii muncii*** *din ţara noastră, tineretul, intelectualitatea progresistă* ***a sărbătorit*** *centenarul naşterii poetului* (I, 124), predicatul se acordă în mod greşit numai cu ultimul subiect. Deoarece în frază subiectul este multiplu, predicatul trebuie să fie pus la plural. În cazul de faţă acordul

[1] De fapt, aici şi sensul verbului *a deveni* nu este potrivit. Mai bine ar fi fost folosit verbul *a adopta* : *sau a fost adoptată de colectivitate.*

BDD-A10413 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:55:17 UTC)

prin atracție constituie o greșeală. Alt exemplu : *cele mai amare constatări ... asupra caracterului iluzoriu al politicii culturale pe care o oblăduiau partidele moșierimii și burgheziei și* ***o punea*** *în practică ...* ***prefecții și primarii*** (I, 125). Din cauza inversării topicii, subiectul multiplu de la sfîrșitul ultimei propoziții este pierdut din vedere. De aceea, în mod greșit, predicatul se acordă cu *politica culturală* care este atribut substantival genitival.

Destul de des se întîlnesc cazuri de lipsă de acord între articolul posesiv și substantivul la care se referă. Tocmai pentru că greșeala este destul de răspîndită în publicistica actuală, ea trebuie combătută. De exemplu : *viața* ***și aspirațiile de libertate a poporului*** (I, 124). Forma invariabilă a acestui articol este o influență a vorbirii regionale (Moldova și regiunile de vest ale patriei noastre) unde articolul posesiv rămîne invariabil. În citatul de mai sus se pare că *poporului* determină cuvîntul *libertate* (din cauza articolului *a*), pe cînd, de fapt, el se referă la cuvîntul *aspirații*. Corect : *aspirațiile de libertate ale poporului*. Incorectă este și construcția : *apărînd* [versurile] *în timpul primei aurori al Pleiadei* (VII, 99). Reiese că *timpul* este al Pleiadei și nu *aurora*. Corect : *în timpul primei aurori a Pleiadei*. În citatul care urmează pe lîngă greșeala discutată mai sus, apare și o greșeală de punctuație : ***o revizuire*** *sub acest raport* ***al întregii*** *versiuni ar duce la cristalizarea adevăratei Eneide* (I, 114). Datorită faptului că introduce un grup incident, fără a-l pune între virgule, autorul pierde șirul expunerii și avem impresia că este vorba de *raportul întregii versiuni* în loc de o *revizuire ... a întregii versiuni*.

Lipsa de acord între determinant și determinat este la fel de supărătoare, întrucît ca și celelalte greșeli, ea dă naștere la confuzii : *filozofia meschină a unei* ***realități redusă*** *la aspectele ei mărunte* (VI, 108) ; *trăsătura cea mai proprie a stilului său este întrebuințarea propozițiilor cu* ***ordinea cuvintelor inversate*** (VI, 96). În primul exemplu *redusă* se acordă cu filozofia în loc să se acorde cu substantivul *realitate* ; *filozofia meschină a unei realități reduse la ...* Al doilea citat suferă de același păcat. *Ordinea* este inversată, nu *cuvintele*. Corect : *Ordinea inversată a cuvintelor* (se pune întîi atributul adjectival și apoi cel substantival).

Sînt numeroase și greșelile de topică, dar ne vom mărgini să discutăm numai cîteva exemple. De pildă, în construcția : *N. Beldiceanu era familiarizat cu mișcarea științifică a timpului său,* ***preocupat de progres*** (VI, 100), nu se înțelege dacă timpul era *preocupat de progres* sau N. Beldiceanu avea asemenea preocupări. În exemplul : *Fresca istorică amplu realizată de Al. Kirițescu capătă nuanțe puternice prin înfățișarea concludentă,* ***utilizînd din plin satira,*** *a acestei înfruntări dintre trecutul întunecat și perspectivele deschise ale viitorului* (II, 82). Grupul incident — *utilizînd din plin satira* — nu este bine plasat. Gerunziul *utilizînd*, deși logic se

BDD-A10413 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:55:17 UTC)

referă la Alexandru Kiriţescu, din citat reiese că ar determina grupul *fresca istorică*. Dar nu numai în acest lucru constă greşeala. Prezenţa pronumelui demonstrativ *acesta* este, în cazul de faţă, inutilă; *înfăţişarea concludentă a înfruntării dintre* ... Aşa cum este construită fraza, în întregimea ei, este greu de refăcut.

Greşelile de topică dovedesc, în majoritatea cazurilor, că ideea nu este clară autorului însuşi, ca să nu mai vorbim de cititori.

Răsfoind *Iaşul literar* am observat şi numeroase greşeli de punctuaţie, unele dintre ele datorită neglijenţei, altele, însă, datorită necunoaşterii aceloraşi elementare reguli de gramatică despre care am vorbit în tot cursul articolului. Se remarcă o mare neglijenţă în punerea virgulelor: *familia Duduleanu ... va continua să ducă aceeaşi existenţă* ***meschină îmbuibată*** (II, 79). Regulile ortografice cer ca între două părţi de propoziţie de acelaşi fel să se pună virgulă. În cazul de faţă după cuvîndul *meschină* trebuia pusă o virgulă.

Construcţiile incidentale se pun totdeauna între virgule, deoarece ele nu sînt strîns legate de restul propoziţiei. În exemplele care urmează, această regulă nu este respectată: *Fără îndoială, această părere este,* ***în parte*** *întemeiată* (III, 104); *Este* ***în cazul răscoalelor din 1907*** *un ascuţit conflict de voinţe* (II, 30). În primul exemplu, virgula trebuia să fie pusă şi după *parte*, iar în al doilea, grupul de cuvinte — *în cazul răscoalelor din 1907* — trebuia să fie aşezat între virgule.

Nu se pune virgulă la sfîrşitul unei enumerări, înainte de etc ... ca în exemplul: *dezvăluirea virtualităţilor creatoare ale unor interpreţi tineri, etc.* ... (VI, 106).

În schimb, conform regulii propoziţiile coordonate legate prin *iar*, *dar* etc. ... se despart prin virgulă. Exemplul următor este incorect din acest punct de vedere: *scăderile de lumină în timpul „ariei calomniei" ca şi luminarea vitrinei cu saci de galbeni sînt procedee menite a sublinia textul ariei* ***dar*** *pot jena pe spectatorul care cere veridicul pe scenă* (III, 111).

Greşelile de lexic, ca şi greşelile gramaticale fac stilul încîlcit, de neînţeles. Am găsit în *Iaşul literar* cuvinte al căror sens nu este potrivit în contextul în care sînt plasate, asocieri de termeni care nu spun nimic sau, în cel mai bun caz, spun ceva, dar ... inexact, termeni preţioşi etc ... Iată cîteva exemple: *Originalitatea ei* ***stă*** *în bogăţia mijloacelor satirice* (II, 84); *eram curioşi să ne dăm seama în ce mod* ***vede circumscrisă*** *viaţa personală un autor contemporan dintr-o ţară al cărei popor este profund ataşat idealurilor progresiste* (I, 118); *Dorinţa lui de a* ***infuza*** *Franţei o concepţie* (VII, 58); *Principalul mijloc de reliefare satirică folosit de N. Ţaţomir este exagerarea liniilor,* ***caricarea*** (V, 98); *nostalgia tinereţii se împleteşte cu comicul* ***apetenţelor*** *ei prezente* (III, 112); *Unele* ***inconsecinţe*** *de transcrieri — care au scăpat la corectură* (VII, 96).

BDD-A10413 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:55:17 UTC)

Este uşor de observat că, în primul citat, *stă* este folosit în locul lui *constă*. Grupul *vede circumscrisă* este neizbutit la fel ca şi folosirea figurată a cuvîntului *infuza*. În orice caz, atît *infuza*, *caricarea*, cît şi *apetenţă* sînt cuvinte preţioase care îngreuiază înţelegerea textului. Cît priveşte cuvîntul *inconsecinţe*, care nu există în limba romînă, el este folosit în loc de *inconsecvenţe*. Nepotrivită este şi expresia *foarte intense legături personale* (VIII, 115), deoarece sensul adjectivului *intens* nu permite alăturarea sa pe lîngă determinatul *legături personale*. Despre legăturile personale se poate spune că sînt strînse, amicale etc ... dar nu că sînt *foarte intense*.

În cele ce urmează vom da cîteva exemple de alăturări nepotrivite de termeni, care creează figuri de stil ininteligibile: *Aproape că nu se poate vorbi în poeziile lui de* ***sîmburele premeditat*** *al unei idei* (I, 98); *aceleaşi idei şi sentimente pe care autorul le îmbrăcase în* ***vestmîntul necontestat*** *al limbii franceze* (VI, 104); *o muzică egală* ***grav scînteie*** (VI, 3); *La* ***obişnuinţele verbale*** *curtenitoare... Tartuffe seamănă cu contele Dorante* (VII, 60).

Nu ştim cum poate arăta un *sîmbure premeditat*, nici *vestmîntul necontestat* (de cine?), după cum este greu de închipuit cum *scînteie grav o muzică egală* sau ce poate însemna grupul *obişnuinţe verbale*.

Un stil încîlcit din care cititorul nu înţelege nimic se datoreşte adeseori diferitelor greşeli gramaticale şi lexicale care se găsesc grupate în aceeaşi frază. Uneori se observă o influenţă a limbii vorbite cu prescurtări sau expresii care nu-şi găsesc locul potrivit într-un articol tipărit, alteori este evidentă necunoaşterea sensurilor unor cuvinte sau expresii.

În următorul citat se observă influenţa vorbirii familiare, neîngrijite: *vorbind despre cartea Soranei Ursu, ar fi trebuit să facem o analiză* ***mai la obiect*** *şi de valoare asupra ei* (I, 127). Aici comparativul *mai la obiect* trebuie condamnat pentru că nu se potriveşte sensului tehnic pe care-l are *analiza la obiect*. Astfel, acest comparativ dă un aspect prea familiar care nu se potriveşte cu intenţia gravă a comunicării. Zicala populară *a ieşi basma curată* este denaturată astfel: *Există în vocabularul critic un cuvînt cheie cu care poţi* ***ieşi cu basma curată*** (VI, 84). Sensul grupului *iar nu cumva* este neclar în citatul de mai jos: *Prima categorie ne oferă anumite figuri de burghezi (dintr-o lume mijlocie, în care, probabil, comerţul,* ***iar nu cumva slujbele,*** *care presupun oarecare cultură, sînt mijlocul de existenţă...* (VII, 62). Nu se înţelege de ce predicatul este pus la plural şi de ce există virgula înaintea atributivei determinative care se referă la cuvîntul *slujbă*. În orice caz, o asemenea construcţie este greu de refăcut. Într-un alt articol se spune: *Realitatea este că aceste elemente eterogene de ordinul fantasticului* ***se altoiesc*** *ulterior, cum am văzut,* ***din intenţia convingerii*** *prin exagerare* (VIII, 91). Şi această exprimare este defectuoasă şi lipsită de înţeles. Autorul spune că elementele eterogene se altoiesc

BDD-A10413 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:55:17 UTC)

(pe ce?) ***din*** intenția convingerii prin exagerare. În primul rînd verbul *altoi* este un verb tranzitiv, deci cere un obiect direct, iar în al doilea rînd, aici este folosit cu sensul de „a se adăuga" deși aceste două cuvinte nu sînt sinonime. Prepoziția *din* este folosită greșit, ea vrînd să indice de fapt cauza pentru care se adaugă ulterior elementele fantastice. Deci ar fi trebuit să se folosească fie locuțiunea prepozițională *din cauza* fie prepoziția *datorită* etc. Chiar dacă prepoziția *din* ar fi necesară, ea ar putea fi folosită numai pe lîngă cuvîntul *intenția*. Grupul *intenția convingerii* este cu totul nepotrivit. La fel de prolixă este și fraza următoare : *În cazul baladei populare românești* ***dacă*** *avem toate indiciile să credem că ea este în general un produs al clasei de jos (în sensul nepeiorativ de vulgus in populo), asupra unor imixtiuni ale claselor suprapuse* ***trebuie să fim avertizați totuși*** (VIII, 93). În primul rînd ne izbește lipsa virgulelor într-o frază atît de lungă și cu topica inversată. În mod normal ar fi trebuit puse virgule înainte de *dacă* și înainte de *trebuie*, pentru ca să se despartă unități sintactice bine distincte. Din păcate, chiar dacă aranjăm fraza cum trebuie, nu se înțelege de ce *trebuie să fim avertizați totuși în cazul baladei populare românești, dacă avem toate indiciile să credem că ea* ... Cu toate că nu se înțelege nimic din fraza de mai sus, în întregimea ei, cel puțin ne dăm seama că autorul este un om învățat datorită prezenței lui „vulgus in populo". În aceeași categorie intră și citatul : ***Această viață de familie,*** *așa se pare, Molière* ***o*** *voia neapărat salvată, consolidată, mult ameliorată moralicește* (VII, 58). Aici avem a face cu o îngrămădire de cuvinte puse la întîmplare. Mai corect : *Molière, așa se pare, voia neapărat să fie salvată ... această viață de familie ...* Aglomerarea de participii determinate la rîndul lor de adverbe face stilul greoi (... *neapărat* ***salvată, consolidată,*** *mult* ***ameliorată*** *moralicește*).

Aceeași exprimare neîngrijită, fără respectarea regulilor gramaticale se observă și în exemplul acesta : *Cine trăiește problemele publice considerîndu-le cu tot atîta interes ca și propriile sale chestiuni,* ***nu poate lipsi*** *de a lua atitudine deschisă* ***față cu actualitatea*** (I, 119). Verbul *a putea* trebuia să fie pus la diateza reflexivă (*nu se poate lipsi*), iar formularea *față cu actualitatea*, în loc de *față de actualitate*, este învechită și ne amintește de ... „Conu Leonida față cu reacțiunea".

Alt exemplu de stil prolix datorat pe de o parte greșelilor gramaticale, iar pe de alta aglomerării de termeni inutili în fraze lungi și întortochiate, este și cel care urmează : *Felul în care abordează el problema creării a ceea ce noi ne-am obișnuit să numim eroul pozitiv,* ***printr-o laborioasă analiză a conținutului conștiinței,*** *este rezultatul unei intuiții de artist care, prin neacceptarea* ***unor*** *dogme, îl ferește și de erezii* (I, 120). Acest citat suferă de păcatul de a nu avea înțeles. Reiese că noi ne-am obișnuit să numim eroul pozitiv după ce am făcut o analiză laborioasă a „conținutului".

BDD-A10413 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:55:17 UTC)

conștiinței. De ce a „conștiinței" și nu a fenomenului literar în genere sau a personajelor dintr-o operă literară? Apoi, intuiția de artist nu acceptă, prin urmare, decît *unele* dogme, dar pe celelalte le acceptă. În fine, autorul spune că „neacceptarea unor dogme îl ferește ***și*** de erezii" ca și cum mai înainte ar fi afirmat că îl ferește și de altceva (prezența lui *și* este inutilă). În fragmentul care urmează, autorul nesocotește prezența subiectului multiplu și astfel apare dezacordul predicat-subiect: *Suflul de caldă umanitate, vibrarea emoționantă a sufletului său ale cărui antene știu să simtă infinitele nuanțe ale simțirii și ale năzuințelor celor umili,* ***și-a găsit*** *o amplă rezonanță în convingerile noastre de luptă* ... (I, 124).

Un mănunchi de greșeli și neglijențe stilistice observăm și în următoarea frază: *Fiind vorba, așadar,* ***nu numai*** *de crearea unei săli și de organizarea unui singur spectacol — dar de o procupare statornică pentru formarea unui* ***repertoriu – original și traduceri*** *– se poate susține că* ***intențiile*** *lui Asachi și ale celor cîtorva tineri entuziaști* ***era*** *de a întemeia o instituție culturală* (VI, 104). Aici avem de-a face cu numeroase greșeli: 1) corelativul lui *nu numai* este *dar și* sau *ci și*; 2) nu se poate spune *repertoriu traduceri*, ci *repertoriu de traduceri*; 3) este greșit făcut acordul predicat-subiect: *intențiile ... era*, în loc de *intențiile ... erau.*

După cum se vede pasaje întregi sînt atît de incorect formulate, încît nu știi care dintre greșeli este mai gravă. Următorul citat provoacă și revoltă și ilaritate: ***În harta muzicală*** *a Europei din veacul trecut strălucesc* ***în muzica dramatică*** *patru nume mari* ***în punctele cardinale:*** *Wagner, Verdi, Musorgski și Bizet.* ***Fiecare*** *dintre acești mari compozitori* ***aduce*** *în economia dramei muzicale* ***aportul*** *poporului din care* ***fac parte*** (I, 103). Pentru a scurta explicațiile vom numerota și aici greșelile: 1) repetarea prepoziției *în* (apare de trei ori) și folosirea ei unde nu este nevoie (*în harta muzicală, în punctele cardinale*); 2) după ce vorbește de *harta muzicală*, limitează sfera spunînd *în muzica dramatică*, fără să mai fie nevoie de această precizare. Același lucru trebuie spus despre adaosul *în punctele cardinale*; 3) frazei a doua îi lipsește acordul predicat-subiect (*fiecare ... fac parte*); 4) tot aici apare pleonasmul *a-și aduce aportul.*

Vom încheia șirul de citate cu unul, care nu mai merită nici un fel de comentarii, el fiind un exemplu de „beție de cuvinte" (propozițiile se înșiră fără nici o legătură, virgulele sînt puse la întîmplare etc ...): *De aceea, nu trebuie să ne mirăm că, aflîndu-se prin anumite indiscreții inevitabile, că Mazarin foarte bolnav în anul 1600 — cînd regele avea numai douăzeci și doi de ani — dă regelui instrucțiuni confidențiale, că Mazarin (așa se spunea) „se pregătește să moară, pregătind pe rege să domnească" — nu trebuie să ne mirăm, că omul de pe stradă din Franța timpului credea cu tot dinadinsul că, Mazarin sfătuia pe tînărul rege să nu accepte, în viitorul lui consiliu, pe nici un nobil, mai precis: pe nici un membru al nobilimii*

BDD-A10413 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:55:17 UTC)

propriu-zise: *la noblesse d'épée, nobilimea cu tradiții militare și feudale* (VII, 57).

Înainte de a încheia, vom discuta cîteva greșeli de ortografie, precum și aspectul grafic al revistei care de asemenea lasă de dorit. Unele abateri de la normele ortografice sînt datorate neatenției sau necunoașterii acestor reguli. Multe greșeli de acest fel se explică prin influența pronunțării moldovenești a unor cuvinte (ex: *întemiate* — V, 78 — pentru *întemeiate*). Se întîlnesc cuvinte scrise greșit cu linioară în loc de apostrof sau cu cratimă acolo unde ar trebui să lipsească: *und-se* (I, 74). Aici avem a face cu absența accidentală a unui sunet care se notează corect cu apostrof. În cazul cuvîntului *auto-analistului* (VI, 102) cratima este de prisos. *Micul dicționar ortografic* recomandă scrierea cuvintelor compuse cu *auto-* fără linioară. Cuvîntul *acuș* (V, 78) ar fi trebuit scris cu *i* la urmă: *acuși*.

Aspectul grafic contribuie adesea la deformarea înțelesului unor fraze. Vom da cîteva exemple din care să se vadă că înlocuirea unor litere, folosirea virgulei în loc de punct sau începerea unui cuvînt cu literă mare după o virgulă, pe lîngă faptul că dau un aspect dezordonat revistei, pun pe cititor în situația de a nu ști precis dacă este vorba de un verb la timpul prezent sau de un participiu, de un substantiv la nominativ sau la genitiv etc ... Iată cîteva exemple: *atribuie* pentru *atribuite* (*Pusă la cale de către muzicianul belgian Michotte, care a avut grijă în prealabil să desmintă malițiozitățile* ***atribuie*** *ambilor parteneri, întrevederea a decurs ...*)[1]; un substantiv la nominativ în loc de genitiv: *o afirmare pe care autorul* ***articolul*** *n-a făcut-o* (III, 127); *în scimb* (III, 123) pentru *în schimb*; *ca* în loc de *cu* (*crede ... că se poate regăsi în aventura* ***ca*** *Wanda*) în nr. II, p. 79; *pesteritate* (III, 128), pentru *posteritate*; *fecventă* (VI, 96) pentru *frecventă*; *dezonvoltură* (III, 111) pentru *dezinvoltură*; virgulă în loc de punct în citatul următor: *o interpretare biologistă, Visarea romantică* ... (VII, 79).

După cum reiese din exemplele discutate, se pare că mai sînt mînuitori de condei care nu știu că limba scrisă trebuie să fie un model de corectitudine. Nu rareori, citind fraze ca cele pomenite în cursul articolului, ne-am gîndit la eroii lui Caragiale și poate că n-am greșit.

În concluzie, credem că redacția revistei *Iașul literar* ar trebui să facă un control mai riguros asupra felului cum sînt scrise articolele pe care le primește, pentru a se evita pe viitor apariția unui număr atît de mare de greșeli.

[1] Nr. II, p. 109.

BDD-A10413 © 1958 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:55:17 UTC)